

Ülikooliõpingute kogemused ja autobiograafiline mälu

Ülikooliõpingute kogemused autobiograafilise mälu kontekstis

LIIS EINLING

Teadusartikkel käsitleb teemat ülikooliõpingute kogemustest autobiograafilise mälu kontekstis. Autobiograafiline mälu teeb võimalikuks inimese isikliku elu sündmuste mäletamise. Ülikooliõpingud on täiskasvanud inimese elus tähelepanuväärseteks kogemusteks ning nendest lähtudes saab väita, et alus küsimuse vastusele „Kes ma olen?“ kujuneb osaliselt läbitud õpingute kogemusest. Artikli probleem on sõnastatud uurimisküsimusena: millised on andragoogika bakalaureuse eriala lõpetanud üliõpilaste kogemused autobiograafilise mälu kontekstis? Artikli eesmärk on anda kirjeldav ülevaade ülikooliõpingute kogemustest autobiograafilise mälu kontekstis. Uuringu käigus intervjueeriti nelja 2015. aastal andragoogika bakalaureuse eriala lõpetanud üliõpilast. Antud artiklis kajastatava uurimuse tulemused võimaldavad mõista, miks ja kuidas mäletatakse erinevaid õppesündmusi, mis ülikooliõpingute kogemuse käigus on läbitud ning milliseid tähendusi see õppijale loob.

Võtmesõnad: ülikooliõpingute kogemused, autobiograafiline mälu, sündmused, õpisündmused

Sissejuhatus

Mäletada möödunud sündmusi on üldiselt tuttav kogemus. See omadus on ühtlasi ka ainuomane inimestele. Kogemus viitab sündmusele, mis leidis aset teises ajas ja teises kohas (Tulving, 1983, lk 1; viidanud Nelson, 1993). Prebble, Addis & Tippet (2013) toovad oma artiklis välja inimeste tavapärase oletuse, et indiviidi tundmus sellest, kes ta on, on lähedaselt seotud mälestustega tema

elust. Ülikooliõpingud on täiskasvanud inimese elus tähelepanuväärseteks kogemusteks ning nendest lähtudes saab väita, et alus küsimuse vastusele „Kes ma olen?“ kujuneb osaliselt läbitud õpingute kogemusest.

Inimese meenutused ja mälestused minevikust mõjutavad nii meie emotsioone, suhteid teistega kui ka hoiakute kujunemist. Sündmusi kogetakse isiklikena ja tõestena ning neid tajutakse kui sündmusi, mis on reaalselt minevikus toimunud (Tulving, 2007). Sündmus on miski, mis juhtub mingil ajal mingis kohas. Kõik sündmused on unikaalsed ja nad ei kordu kunagi. Kuid üks sündmus võib teisega sarnaneda (Tulving, 2007:131).

Antud töö keskendub ülikooliõpingute kogemuste kirjeldamisele ja analüüsimisele lähtudes Endel Tulvingu autobiograafilise mälu teooria kontekstile. Uurimuse probleem on sõnastatud küsimusena: millised on andragoogika bakalaureuse eriala lõpetanud üliõpilaste kogemused autobiograafilise mälu kontekstis?

Kuna autobiograafilist mälu ülikooliõpingute kogemuste kontekstis pole varasemalt Eestis uuritud, siis on töö eesmärgiks anda artiklis kirjeldav ülevaade ülikooliõpingute kogemustest autobiograafilise mälu kontekstis.

Episoodiline ehk autobiograafiline mälu

Tulvingu teooria kohaselt on **episoodiline e. autobiograafiline mälu** üheks mälu liigiks, mis teeb võimalikuks inimese isikliku elu sündmuste mäletamise. Teadmiseid nendest tegevustest, millega tegeleti eelnevas loengus, või sellest, mida tehti vahetult enne loengusse minemist, vahendab episoodiline mälu.

Möödunud sündmuste meenutamine eeldab tähelepanu kontsentratsiooni (Tulving, 2007). Tähelepanu koondamine on tahteline tegevus, mis eeldab kindlat suunitlust tajuda meie jaoks olulist (Märja, Lõhmus & Jõgi, 2003). Autobiograafiline mälu võimaldab inimesel matkata ajas tagasi ja olla teadlik sündmustest ja juhtumustest, mis toimusid varasemas ajas (Tulving, 2007: 159).

Oluline on välja tuua, et mitte kogu episoodiline mälu pole autobiograafiline mälu. See punkt on kriitiline teoreetilisele ja empiirilisele selgitustööle autobiograafilise mälu arengu osas. Lihtne näide sellele oleks, et see mida söödi lõunaks eile on täna osaks episoodilisest mälust, aga olles igas mõttes tähelepandamatu, ei saa see üsna kindlasti osaks autobiograafilisest mälust. See ei oma tähtsust eluloole. Võrdluseks saab tuua näite autobiograafilisest mälust, kuidas inimene esimest

korda konverentsil esineb. Mäletatakse aega, kohta, programmi detaile ja inimesi ning samuti tekib ettekujutus, kuidas just see kogemus sobib inimese edasisse eluloosse (Nelson, 1993).

Autobiograafiline mälu eeldab võimet tajuda ja teadvustada aega (Tulving, 2007). Tulvingu oletuse kohaselt on **kronesteesia – võime tajuda aega** üks inimkultuuri liikumapanevatest jõududest, võimalik, et kõige kriitilisem (Tulving, 2007). Kronesteesia kõige tavalisem avaldus on oma minevikus toimunud elusündmuste mäletamine või tagasi mõtlemine kunagi toimunud (Tulving, 2007; 264).

Kronesteesia on tihedalt seotud suure arvu teiste tunnetusfunktsioonidega, mis on seotud ajaga ning mida aju/mõistuse uurijad on juba pikka aega uurinud. Selliste vaimsete tegevuste hulka kuuluvad meenutamine või meeldetuletamine, ootused, planeerimine ja mõtlemine tulevikule. Mitte kõigil pole nägemist ja väga vähestel, võimalik, et ainult inimestel, on **autonoeetiline teadvus**, mis lubab inimesel olla teadlik varem kogetud elamustest (Tulving, 2007:262). Seega eeldab autobiograafiline mälu ka autonoeetilise teadvuse olemasolu, et inimestel oleks võimalik varasemaid kogemusi meenutada ja taaskogeda.

Autobiograafilise mälu funktsioonid

Meenutamaks autobiograafilisi episoodide, on vajalik kaasata tavapäraseid mäluprotsesse, mis on koostoimes isiksuse ja emotsioonidega. Rääkimine möödunust toimub viisil, mis aitab kogetust paremini aru saada (Bluck & Habermas, 2001). Singer ja Bluck (Singer & Bluck, 2001) toovad oma uurimuses välja Staudinger'i (2001) väite, et see kuidas inividid käsitlevad oma elu ülevaate kogemusi, võib aidata mõista eluaja arendamise tarkust. Jutustused elulugudest võivad erineda, varieerudes lühianekdootidest kuni täies mahus autobiograafiateni. Sealjuures on olulisel kohal fantaasia, tuttavad süžeed ja struktuurid ning viited arhetüüpsetele tegelastele, olles tihti seotud valdavalt ülekaalus olevate kultuuriliste teemade või konfliktidega (Singer & Bluck, 2001:92).

Bluck ja Levine (Bluck & Habermas, 2001) on välja toonud, et keerulisemat laadi mõtlemine, mis on inimese isikliku elu sündmuste meenutamisega seotud, eeldab inimeselt isiklikku arutluskäiku sellest, mis juhtus tema minevikus. Protsessis, mil inividid arutlevad, tõlgendavad ja hindavad oma mälestusi, on võimalik jõuda järelduste, õppetundide ja temaatiliste taipamisteni. Viimase põhjal pakuvad autorid välja, et elulooline narratiiv kujundab isiksuse tegelikud struktuurid ja alused (Singer & Bluck, 2001). Oletades, et minevikust rääkimise funktsioon on aidata endast arusaamise konstrueerimist läbi aegade, siis see, kuidas inivid iseennast on kontseptualiseerinud, mõjutab seda, mismoodi minevikku konstrueeritakse, ja see, kuidas

minevikku on konstrueeritud, mõjutab omakorda kontseptsiooni iseendast (Fivush & Nelson, 2004, viidanud Mets, 2013).

Ülikooliõpingute kogemused

Autobiograafiline mälu on omavahel tugevas kooskõlas inimeste kogemustega ning õppimisega, sest autobiograafiline mälu võimaldab inimestel mäletada elus toimunud sündmusi ja kogemusi. Üks kõige enam inimesega kokkukuuluv mõiste, millest algab ja millega lõpeb õppimine, ongi kogemus (Kuurme, 2015).

Ülikooliõpingud on inimese elus aeg, mil kogutakse suurel hulgal kogemusi ja kogetakse erinevaid sündmusi. Mälestuste ja meenutuste abil on võimalik välja tuua inimeste jaoks just kõige tähenduslikemaid hetki läbi autobiograafilise mälu. Ülikooliõpingute kogemusi kirjeldades on üheks oluliseks mõisteks **õppesündmused**.

Õppesündmusest kõneldes mõeldakse õppe ehk õpetuse all niisugust kahepoolset protsessi, kus toimub nii õppimine kui ka õpetamine ning millel on järgmised komponendid: 1) õppija, 2) õpetaja ja 3) informatsioon, mida õppeprotsessi käigus analüüsitakse, levitatakse, luuakse jne. Õppesündmusest kõneleme siis, kui on toimunud **tähenduslik muutus** õpetuse mingis komponendis või kõigis komponentides korraga, kusjuures viimasel juhul oleks tegemist täieliku õppesündmusega. (Ruus, 1996)

Kõige suuremaid sündmusi on kaks: sünd ja surm. Õppesündmus pole ses suhtes erand: näiteks võiksime kooliminekut vaadelda kui teatavat tüüpi õppesündmuste ahela sündi, koolitee poolelijätmist nende surma. Nende kahe suursündmuse vahele mahuvad suuremad ja väiksemad, positiivsed ning negatiivsed õppesündmused. (Ruus, 1996)

Isiklikud mälestused, mis on valitud eluloosse, esitlevad inimese maailma sellisena nagu see oli sündmuse ajal. Elulugu jutustades elab inimene mineviku uuesti läbi seda muutmata ja moonutamata. Autobiograafilised kogemused ja mälestused on tõlgendatud selliselt, et need püsivad muutumatult aastaid. (Antikainen, Houtsonen, Kauppila & Huotelin, 1996)

Meetodid ja valim

Uurimuse eesmärgiks oli anda kirjeldav ülevaade ülikooliõpingute kogemustest autobiograafilise mälu kontekstis. Autor on kasutanud kvalitatiivset uurimismeetodit, mille eesmärgiks on kirjeldada, süstematiseerida, analüüsida ning mõista intervjueeritavate arusaamu ja kogemusi, olles ise samal ajal nii uurija kui ka õppija rollis (Hirsjärvi, 2005). Kuna uurimuses on oluline välja tuua

ülikooliõpingute kogemused, siis on oluline, et indiviid saaks läbielatud kogemused esitada võimalikult vabas ja sundimatus õhkkonnas, mis soodustaks möödunud mälestuste meenutamist. Selleks sobivaim andmete kogumise meetod poolstruktureeritud intervjuu. Intervjuu küsimused keskendusid intervjuueeritavate ülikooliõpingute kogemustele ning nendele loodud tähenduste välja toomisele.

Uurimuse valimi moodustasid aastatel 2012-2015 neli bakalaureuse erialal õppinud inimest. Valimi koostamisel oli määravaks koguda autobiograafilisi mälestusi ülikooliõpingute kogemustest samal aastal lõpetanud üliõpilastelt selleks, et luua mitmekesisist ülevaadet erinevate õppijate kogemustest ning luua neile mitmekülgseid tähendusi.

Andmete kogumise käigus intervjuueeriti kokku nelja inimest. Intervjuueeritavate valik tehti õppekava nimekirja alusel juhuslikult. Anonüümsuse tagamiseks on intervjuueeritavate nimed tähistatud tähtedega A, B, C ja D.

Andmeanalüüsi meetodina kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivne sisuanalüüs annab ülevaate tekstist kui tervikust. Kvalitatiivne sisuanalüüs on uurimismeetod, mida rakendatakse tekstiandmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamise- ja kodeerimisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil (Laherand, 2008, 290). Samuti kasutati induktiivset kodeerimist, kus andmete alusel loodi tähenduskategooriad. Tähtsamad mõtted intervjuudest jooniti alla, eristati eri värvidega ning kodeeriti.

Tulemused

Andmete analüüsi fookuses oli ülikooliõpingute kogemuste väljatoomine autobiograafilise mälu kontekstis. Analüüsi tulemusel kujunesid välja järgnevad suuremad kategooriad:

- 1. Emotsioonid ülikooliõpingute kogemustes**
- 2. Sündmused ülikooliõpingute kogemustes**
- 3. Kogetud sündmuste mõju kontseptsioonile iseendast**

Eelpool nimetatud kategooriaid illustreeritakse tulemustes intervjuueeritavate tekstiga, mis on välja toodud kursiivkirjas.

1. Emotsioonid ülikooliõpingute kogemustes

Mõeldes tagasi isiklikule minevikule, on selge, et kõik mälestused ei meenu võrdselt või sama detailset. Minevik, mida meenutatakse koosneb peamiselt hetkedest, mis on sügavalt seotud

emotsioonidega; need on sellised sündmused, mida inimesed mäletavad kõige eredamalt ja pikaajalisemalt (Berntsen & Rubin, 2002).

Vastajate A, B ja D intervjuude tulemustest ilmnas, et ülikooliõpingute kogemustest on kõige emotsiooniderohkem just õpingute algus.

A- Esimesel kursusel pidin palju asju ümber hindama ja palju enda harjumusi ümber kujundama, aga mulle meeldis see.

B- Alguses oli natuke hirmuäratav või kartust tekitav, sest see erines nii palju sellest, mida gümnaasiumis kogenud olin.

D- Esimene kursus, mis meil oli lõi ikka täitsa nagu maailmapildi sassi.. Saad esimese kodutöö ja siis keegi küsib, et aga mis see maht peab olema? –vastuseks, ma ei tea, vahet ei ole võib olla nii üks kuni kakskümmend..- Ja siis ei saanud üldse sellest kogu teemast aru, mäletan et nutsin kodus, et miks ma siia tulin üldse?

On tõenäoline, et esimese aastal kogetud mälestused on emotsionaalselt rohkem esil, sest üliõpilased kogevad siis palju pingelisi ja uusi olukordi, mis nõuavad neilt kohanemist.

Mickley & Kensingeri 2009. aasta uurimus, mis on eraldi vaadanud positiivsete ja negatiivsete emotsioonide mõju, on avaldanud, et tõenäolisemalt suurendavad negatiivsed emotsioonid mälestuste väljendusrikkust. (Holland & Kensinger, 2010) Negatiivsetes mälestustes esineb rohkem visuaalseid komponente. Positiivsete emotsioonidega sündmuste puhul teatakse sageli ainult, et need leidsid aset, kas siis vähemate või üldse ilma detailideta (Kensinger, 2009, viidanud Mets, 2013).

Positiivsed emotsioonid intervjuude tulemustes:

A- Meelde jäi, kui me käisime kursusega koos õppejõududega teatris „Pedagoogilist poeemi“ vaatamas. Väga emotsionaalne kogemus minu jaoks igas mõttes, sest ma polnud ammu teatris käinud.. Häid emotsioone pakkus ka võimalus teistmoodi õppida. Palju oli suuri kirjalikke töid, mis mulle meeldivad.

B- Korraga pidid kastist välja tulema ja hakkama erinema kuidagi teistest. Kui sellega harjunud olin, oli kõik väga tore, sest sai end pidevalt arendada.

C- Andragoogika õpingutega meenuvad mulle lõpmatud grupitööd ning uudne lähenemine õppimisele, hea sõnaga meenutan ka õppegruppi, kellega saime õpingute käigus väga lähedasteks.

D- Kui ma mõtlen tagasi sellele ajale, siis ma olen väga rõõmus ja positiivselt meelestatud, et see oli hästi kihvt aeg.

Positiivsete emotsioonide väljatoomisel on rohkem esil pinnapealne kirjeldus, vähe on detailset kirjeldust ja visuaalseid komponente.

Negatiivsed emotsioonid intervjuude tulemustes:

A- Palju halbu emotsioone oli seoses minu meelest mõttetult tiheda tööde graafikuga, mis tekitas mõttetult raskeid olukordi. Ma nutsin üsna palju ja olin vahel väga raskete valikute ees, mis oleks võinud olemata olla.

C- Pigem valdavad mind peale lõpetamist negatiivsed emotsioonid, mis tulid just sellest, et üritasin erialast tööd õpingutega siduda ning õppejõudude poolne suhtumine oli sellesse väga vaenulik.

Intervjueeritav D kirjeldab kogetud negatiivseid sündmusi kogu grupi mõistes.

D- Mäletan, et tegime neid grupitöid ja siis ta hullult vedas meid alt ja me kõik olime hullult solvunud, et mismõttes nagu.. Ja siis mingitest loengutest ta ikkagi nagu vedas läbi ka kuidagi tänu õppejõudude abile. Ja siis ma mäletan, et meil oli ükskord mingi hull istumine, et see kõik on nii ebaõiglane, et meie näeme nii palju vaeva ja teeme kõik ära ja siis otsustasime ühel hetkel koos õppejõududega, et ta on loengust kõrvaldatud. Ja peale seda tundsiime kohe kõik, et meid on kuulda võetud.

D- Saime aine kohta mingi hästi halva tagasiside ja siis võtsime end kõik kokku kuskile ja olime hullult pahased jälle, et mis mõttes nagu, me nägime nii palju vaeva. Alguses hästi paljud grupile saadud tagasisided olid halvad ja tekitasid hullult frustratsiooni. Kohe hakkas pahandamine, et meie pole seda teinud halvasti ja mis iganes. Meil oli ikka päris tihti mõni konflikt õhus, lisaks sellele, et sul eraelus on mingi kehv seis ja siis on veel siin ka mingi teema.

Intervjuude tulemustest saab järeldada, et negatiivseid emotsioone kirjeldatakse eredamalt ja detailiderohkemalt kui positiivseid emotsioone.

2. Sündmused ülikooliõpingute kogemustes

Pillemer'i & White'i ning Nelson'i (Reese, 2002) konservatiivsete definitsioonide järelalusena on möödunud sündmuste mälestused autobiograafilised ainult sellisel juhul, kui nad on verbaalselt kättesaadavad, narratiivsed, omavad osa kogutud mälestustest ning moodustavad osa eluloost. Intervjueeritavad D ja B toovad õpingutes kogetud sündmustest välja olulised mälestused, mille järelalusena saab väita, et need loovad tähendusi eluloosse.

Intervjueeritav mõtestab enda jaoks õppekäigul osalemise kogemust ning seostab seda oma tulevikuga.

D- Siiaaani on meeles, kuidas me käisime ühel õppekäigul. Seal oli terve aknalaud tase täis ja siis keegi küsis, et miks neid tase siin nii palju on. Kõik tassid olid täiesti erinevad.. Ja siis öeldi, et need on töölt lahkunud inimesed, et nad jätaavad oma tassid siia. Meil kõigil oli, et misasja nagu?? Mis aja jooksul nad lahkunud on? – Ja siis ma mõtlesin küll, et issand jumal, kui sa oled sellises ettevõttes koolitusspetsialist, siis on kogu aeg ju uued näod, koolitad ühe välja ja siis ta läheb juba minema—siis tekkis küll pähe mõte, et see ei oleks küll vist see koht, kus ma tahaksin kunagi töötada.

Intervjueeritav B kirjeldab õppetöö protsessi ning toob välja kogetud sündmuse olulisuse oma isiklikku tulevikku.

B- Uurimisseminari kirjutamine oli väga stressirohke aeg, samas uus, väga kasulik ja ainulaadne kogemus terveks eluks, sest nüüd tean enam vähem, kuidas sarnast tööd tulevikus kirjutada.

Kõik intervjueeritavad toovad ülikooliõpingute kogemustes välja grupi olulisusega seonduvad sündmused.

A- Õppegrupp oli väga toetav ja meil tekkis kiiresti kogukonnatunne. Veetsime rühmana palju kvaliteetaega ja saime üksteiselt tuge.

B- Rebaste ristimine oli oluline sündmus, sest see toimus kohe õppeaasta alguses ning siis sai oma kursusekaaslastega lähemaks. Samuti koolivälised üritused koos kursusekaaslastega, sest seltskond oli väga meeldiv, positiivne ja toetav.

C- Kindlasti esmalt meenuvad meie kursapeod. Tegu oli tõeliselt toredate pidudega, mille käigus sai grupp veelgi ühtsemaks.

D- Meil hakkasid tekkima nagu sellised kõik koos istumised ka, kus mängisime mingeid lauamänge ja asju. See oli nagu hästi vahva, et sul on võimalus niimoodi inimesi tundma õppida ja üleüldse, et nagu sellised istumised ja asjad tekkisid. See õpe nagu sunnib olema nii lähedane oma grupiga.

3. Kogetud sündmuste mõju kontseptsioonile iseendast

Elulugudes kogetud sündmustest jutustamisel räägivad inimesed iseendast ning loovad tähenduse oma kogemustele isiklikus eluloos. Iga kogemuse uurimisel on oluline, et seda vaadeldaks indiviidi teadlikkuse vaatenurgast ning nii kuidas seda on kogenud inimene isiklikult. (Antikainen, Houtsonen, Kauppila & Huotelin, 1996).

Kõik intervjueeritavad toovad välja selle, et ülikooliõpingute kogemused andsid võimaluse õppida enda kohta ning ennast arendada.

A- Esimesel kursusel pidin palju asju ümber hindama ja palju enda harjumusi ümber kujundama, aga mulle meeldis see. Praeguseks ma olengi täielikult muutunud. Sain ülikoolist täpselt seda, mida olin otsinud – uued mõtlemise alused, uutmoodi vaate maailmale.

B- 3 aastat täis pingutamist, eneseületamist, eneseavastamist, uusi tutvusi. Kindlasti ei kahetse, et tulin seda peale gümnaasiumi lõppu õppima, sest nii õppisin ennast tundma ning mu empaatiavõime suurenes koos julgusega.

C- Olen õppinud enda kohta, muutunud enesekindlamaks. Samuti leian, et kolme aasta jooksul õppisin palju, kuid samas mitte midagi. Kindlasti on asi ka inimeses, kuid minule sobib palju enam õppimine hetkel hoopis teises ülikoolis.

D- Kõik see nagu õppimine ja õppimishimu, et jah, sa teed oma elu küll raskemaks, kui sa käid samal ajal tööl ja õpid, aga samas just selline õppimine nagu meil siin oli, on nagu täiega väärt seda ja see on palju mõjutanud. Tagasi vaatan sellele ikka kindlasti positiivse tooniga ja ei ütleks, et see oli mingi mõttetu ajaraiskamine või kehv kogemus. Ma ei läinud küll kohe edasi õppima, aga praegu ma ikkagi mõtlen selle peale.

Täiskasvanud akumuleerivad kogu elu jooksul laialdase kogemuste tagavara, mis talletub mälus ja mille nad võtavad kaasa igasse õpituatsiooni. Mälestused avaldavad seega mõju kogemuste interpreteerimisele, kuna need on individuaalsed ja personaalsed (Jarvis, 1998).

Arutelu ja kokkuvõte

Järgnevalt tõlgendatakse ja selgitatakse olulisemaid andmeanalüüsi tulemusi ning esitatakse järeldused ja üldistused ülikooliõpingute kogemustest lähtudes autobiograafilise mälu teooriatele

Tulemustest selgus, et intervjueeritavate meenutused ja mälestused ülikooliõpingute kogemustest on mõjutanud nende emotsioone, suhteid teistega kui ka hoiakute kujunemist.

Kogetud sündmuse emotsionaalne kontekst võib mõjutada viisi, kuidas toimunut mäletatakse ning emotsioonid ning emotsionaalsed eesmärgid, mida kogetakse autobiograafilise "otsingu" ajal, võivad mõjutada informatsiooni, mida meenutatakse (Holland & Kensinger, 2010). Intervjueeritavate mälestused, mis kerkisid esile kõige eredamalt, olid seotud emotsioonidega. Kõik intervjueeritavad tõid välja nii positiivsete kui ka negatiivsete emotsioonide esilekerkimist ülikooliõpingute kogemustes, kuid negatiivseid kogemusi kirjeldades olid intervjueeritavad väljendusrikkamad ning mälestused olid detailsemad.

Probleemiks autobiograafiliste mälestuste piiritlemisel, mis sobivad inimeste elulugudesse, on see, et sageli on võimatu ajas hinnata kogetud sündmuse olulisust ehk seda, kui olulist rolli mängib kogetud sündmus inimese eluloos aja möödudes. Siiski, autobiograafilised mälestused võivad inimeste elulugudes asendada kui ka välja jääda. See tuleneb eluloo jutustamise kontekstist ning eluetapist, kus parasjagu viibitakse. (Linde, 1993, viidanud Reese, 2002). Intervjuudes osalejad kogesid ülikooliõpinguid samadel aastatel, ent autobiograafilised meenutused olid kõikidel erinevad. Kahe intervjueeritava autobiograafiliste meenutuste olulisteks sündmusteks ilmnesisid välja just sellised, mis olid seoses nende tulevikuga. Õppesündmustest kujunesid välja tähenduslikud muutused, mis tänaseni neid on mõjutanud. Samuti oli oluliseks kogemuseks kõikide intervjueeritavate jaoks grupi väärtustamine. Mitmed intervjueeritavad tõid korduvalt intervjuus välja grupi olulisuse ning kogukonnatunde mõiste. Sellest saab järeldada, et kontekst ja eluetapp, kus intervjueeritavad jutustamise ajal viibisid, oli sarnane, sest kogemustele loodud tähendused olid omavahel seoses.

Andmete analüüsi tulemustest selgus ka see, et kõikide intervjueeritavate ülikooliõpingute kogemused löid tähenduse nende isiklike arengule. Tajutakse muutusi nii isiklike omaduste arengus kui ka ümbritseva keskkonna tajumises.

Autobiograafilised mälestused on spetsiifilised, isiklikud ja pikka aega kestvad (Nelson, 1993). Empiirilisest uurimusest selgus, et kõik intervjueeritavad, kes läbisid ülikooliõpingud samadel aastatel, tõid autobiograafilistes mälestustes välja palju erinevaid kogemusi, sündmusi ja emotsioone. Intervjueeritavad tõlgendasid ja löid ülikooliõpingutele tähendusi isiklikest seisukohtadest lähtudes.

Inimeste vaade iseendast on mõjutatud sellest, mida mäletatakse enda isiklikust minevikust ning kuidas meenutatakse enda varasemat mina ja eluperioode, sealjuures on olulisel kohal õppimine ja õpikogemused. Indiviidide rekonstrueeritud hinnang mälestustele, nende tajutav kaugus oma mineviku kogemustest ning seisukoht meenutustest toob esile selle, kuidas minevik mõjutab olevikku (Wilson, Ross, 2003).

Lõpetuseks saab väita, et autobiograafilisel mälu on oluline roll terves inimese eluloos. Kõik tegevused, kogemused ja sündmused, mida inimene elu jooksul minevikus on teinud, omavad nii oleviku kui tuleviku mõistes tähtsat osa mälu töös. Siinkohal tuleb täpsustada, et vaid sündmused, mis on isikliku eluloo jaoks tähtsad ning meelde jäävad, talletuvad autobiograafilises mälu. Seega ülikooliõpingute jooksul jäävad meelde vaid kogemused, sündmused, õpituatsioonid, mida mälu peab oluliseks ning millele isik loob väärtuse oma eluloos.

Allikad

- Alea, N., Thomas, R. C., Manickchand, B. G., Ramirez-Cole, M. P., Renaud-Simon C. P., Bacchus K. L. (2010). The emotional quality of childhood memories and depression in Trinidadian older adults. *Caribbean Journal of Psychology*, 3(1).
- Antikainen, A., Houtsonen, J., Kauppila, J., Huotelin, H. (1996). *Living in a Learning Society: Life Histories, Identities and Education*. Psychology Press
- Bachmann T.; Maruste R. (2003). *Psühholoogia alused*. Tallinn: Ilo
- Berntsen, D.; Rubin, D., C. (2002). *Emotionally Charged Autobiographical Memories Across the Life Span: The Recall of Happy, Sad, Traumatic, and Involuntary Memories*. Psychology and Aging. American Psychological Association, Inc. No. 4, 636-652.
- Bluck, S. & Habermas, T. (2001). *Extending the study of autobiographical memory: Thinking back about life across the life span*. Review of General Psychology, 5(2), 135-147.
- Brunot, S. & Sanitioso R. B. (2004). Motivational influence on the quality of memories: Recall of general autobiographical memories related to desired attributes. *European Journal of Social Psychology*. 34, 627–635.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Rmt. Tallinn: Medicina.
- Holland, A. C., & Kensinger, E. A. (2010). Emotion And Autobiographical Memory. *Physics of Life Reviews*, 7 (1), 88-131.
- Jarvis, P. (1998). Täiskasvanuharidus ja pidevõpe: teooria ja praktika. Rmt. Tallinn: SE & JS.
- Kuurme, T. (2004). *Õppimine kui kogemus*. Rmt. Liimets, A., Ruus, V-R. Humaniora. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli toimetised
- Kuurme, T. (2015). *I Õpikäsitustest ja õppimise käsitlemisest*. Tiiu Kuurme: õppimise mõistmisest (I osa) blogi.

<http://huvitavkool.blogspot.com/2015/01/tiiu-kuurme-oppimise-moistmisest-1osa.html>

(18.04.2016)

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk

Lauer, E. (2014). *Eesti lasteaiaõpetaja isiksusejooned*. Magistritöö: Tartu

Levine, L. J., & Bluck, S. (2004). *Painting with broad strokes: Happiness and the malleability of event memory*. Cognition and Emotion. 2004;18:559–574

McLean, K. C., & Pasupathi, M. (2006). Collaborative narration of the past and extraversion. *Journal of Research in Personality*, 40(6), 1219-1231

Mets, K. (2013). *Esimese lapsepõlvemälestuse seosed isiksuse ja emotsioonidega*. Seminaritöö. Tartu

Märja, T., Lõhmus, M. & Jõgi, L. (2003). *Andragoogika. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: Ilo

Nelson, K. (1993). *The psychological and social origins of autobiographical memory*. Psychological Science, 4(1), 7-14

Okun, M. A., Stock, W. A., Snead, L. & Wierimaa, R. (1987). Neuroticism and autobiographical memory for positive and negative events. *Pergamon Journals Ltd, No. 6*; 965-967.

Prebble, S. C., & Addis, D. R., & Tippet, L. J. (2012). *Autobiographical Memory and Sense of Self*. American Psychological Association.

Rasmussen, A. S., & Berntsen, D. (2010). *Personality traits and autobiographical memory: Openness is positively related to the experience and usage of recollections*. Memory, 18(7), 774-786.

Reese, E. (2002). *Social factors in the development of autobiographical memory: The state of the art*. Social Development 11(1), 124-142

Ruus, V. (1996). *Muutused õppeprotsessis: Õppeprotsessi uuendamine: miks ja kuidas?*. Tallinna Pedagoogikaülikool

Singer, J. A. & Bluck, S. (2001). *New perspectives on autobiographical memory: The integration of narrative processing and autobiographical reasoning*. Review of General Psychology, 5(2), 91-99.

Staudinger, U. M. (2001). *Life reflection: A social–cognitive analysis of life review*. Review of General Psychology, 5, 148–160

Tulving, E. (2007). *Mälu*. Tartu. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Wilson, A. E., & Ross, M. (2003). *The identity function of autobiographical memory: Time is on our side*. Psychology Press Ltd

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

[ARTIKLID 2013](#)

[ARTIKLID 2014](#)

[ARTIKLID 2015](#)

[ARTIKLID 2016](#)

[ARTIKLID 2017](#)

[ARTIKLID 2018](#)

[ARTIKLID 2019](#)

[ARTIKLID 2020](#)

[ARTIKLID 2021](#)

[ARTIKLID 2022](#)

[ARTIKLID 2023](#)

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0